

YTTRANDE	Sida 1 (5)	Exemplar -	Antal bilagor -
Datum 2021-09-09	Dnr KS/2021:654		
Att: Justitiedepartementet			
Beslutas av: Kommunstyrelsen			

Remissvar Arvika kommun Ju2021/02425

Begränsning

Arvika kommun har valt att begränsa yttrandet till enskilda delar av kapitel 11, 12 och 15 i utredningen som berör konkreta förslag kopplade till kommunen. Kapitlen beskriver överväganden, förslag och konsekvenser kopplat till den nya lagen om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete. Resterande kapitel rör främst bakgrunden till förslaget där kommunen inte har något särskilt att tillägga.

Sammanfattning

Arvika kommun ser positivt på att det upprättas en ny lag om kommunernas brottsförebyggande arbete. En ny lag ger större förutsättningar för kommunen att på ett samordnat, systematiskt och strukturerat sätt kunna arbeta med de brottsförebyggande och trygghetsskapande frågorna.

Lagförslaget kan ses på två olika sätt, i vissa delar är det generellt vilket ger kommunen större möjlighet att själv utforma arbetet och i andra delar är den relativt styrande. Trots att Arvika kommun ser positivt på den nya lagen i stort så finns det delar som inte upplevs helt genomtänkta när det kommer till faktisk tillämpning.

Arvika kommun har främst synpunkter på tillämpningen av de delar som rör lägesbild, åtgärdsplan, samordningsansvar och samordningsfunktion. Det är också av stor betydelse att kommunen ges de bästa förutsättningarna för att kunna utföra de uppgifter som lagen föreslår. Enligt Arvika kommun brister utredningen i detta genom att inte nog utreda frågorna om sekretess och informationsdelning mellan aktörer. Den finansiella kompensationen till kommunerna är också av stor grundläggande betydelse och här menar Arvika kommun att det finns en stor risk med att uppdraget redan från början riskerar att underfinansieras avseende den beräkning som gjorts i utredningen.

Arvika kommuns ställningstagande

11. En ny lag införs om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete

11.1 Regleringens form

Arvika kommun anser, likt utredningen, att kommunen utgör en naturlig aktör i samhällets samlade brottsförebyggande arbete därför är det positivt med en ny lag som synliggör detta.

Enligt författningskommentaren kan effektivitet i samhällets samlade brottsförebyggande arbete nås genom att kommunen fullgör de uppgifter som följer av lagen. För att fullgöra uppgifterna behöver kommunen också avsätta resurser genom tid och pengar.

Arvika kommun vill understryka att det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är något som inte uppnås av en enskild aktör utan bör fördelaktigt utföras i samverkan med andra aktörer. Att kommunen arbetar systematiskt med dessa frågor utgör en del i en större helhet. Att därför ange att samhällets samlade brottsförebyggande arbete effektiviseras av att just kommunen får ett lagstadgat uppdrag kan därför anses vara något optimistiskt då effektivitet snarare uppnås när flera aktörer hjälps åt inom sina respektive områden för att nå samma mål.

11.2 Lagens syfte och vissa begrepp

Syftet med den nya lagen är tvådelat, dels syftar den till att kommunerna utifrån ett kunskapsbaserat underlag tar ställning till behovet av brottsförebyggande åtgärder, dels att kommunerna skapar förutsättningar för samordning av det brottsförebyggande arbetet inom kommunen.

Arvika kommun anser det positivt att ett kunskapsbaserat underlag tas fram och konstaterar likt utredningen att detta arbete fördelaktigt behöver göras i samverkan med andra. Samordning i olika frågor är i sig inget nytt för kommunen och kan därför också utföras i det brottsförebyggande området.

11.3 Närmre om lagens innehåll

11.3.1 Lägesbild

Det nya lagförslaget föreslår att lägesbilden som ska tas fram ska beskriva brottsligheten och dess konsekvenser inom kommunens geografiska område. Lägesbilden ska innehålla en kartläggning av brottslighetens art, omfattning och konsekvenser, en analys av kartläggningens resultat samt annan information av betydelse.

Att arbeta med lägesbilder av olika slag är inget nytt för kommunen, detta görs löpande i vardagen bland olika verksamheter men också vid specifika händelser och kriser som t.ex. översvämningar och pandemi. Beroende på syftet med en lägesbild kan dessa se mycket olika ut och behöva upprättas med olika tidsintervall. När det gäller snabba händelser kan man behöva ta fram en lägesbild flera gånger om dagen och vid mer utdragna skeden kanske en gång i veckan eller några gånger per år.

Arvika kommun anser att utredningen och lagförslaget håller sig mycket generellt kring lägesbildens innehåll vilket i sig inte är något negativt, detta ger kommunerna större möjlighet att själv anpassa arbetet. Kommunen vill ändå särskilt lyfta att när det handlar om att kartlägga brottslighets art och omfattning är det inte omöjligt att det dyker upp information som omfattas av sekretess eller till och med säkerhetsskyddsklass. Det kan exempelvis handla om sabotage på vissa känsliga och skyddsvärda verksamheter och objekt, eller brottslighet kopplat till en landsgräns. Det är inte heller omöjligt att man i mindre kommuner kan komma ner på en nivå i kartläggningen där man kan behöva behandla vissa personuppgifter.

Arvika kommun vill därför lyfta att otydligheten kring lägesbildens detaljeringsgrad kan leda till att vissa delar av lägesbilden kan hållas öppen och andra delar kanske behöver sekretessbeläggas. Detta kan leda till att lägesbildens helhet kan bli svår att kommunicera mellan olika aktörer utanför kommunens organisation.

11.3.2 Åtgärdsplan

Med lägesbilden som underlag ska kommunen enligt förslaget ta fram och besluta om en åtgärdsplan. Arvika kommun anser detta positivt så att kartläggningen mynnar ut i konkreta åtgärder som sedan kan följas upp.

Utredningen redovisar däremot inte på ett tydligt sätt att föreslagna åtgärder i åtgärdsplanen endast kan omfatta kommunens egna verksamheter och ansvarsområden vilket Arvika kommun anser vara en brist. Kommunen styr endast över sin egen organisation därför kan man endast besluta vad kommunen ska åtgärda. Det går exempelvis inte att besluta att en privat aktör ska trygghetsvandring på kvällar och helger, däremot kan man besluta om att kommunen ska inleda en samverkan om trygghetsvandringar med andra aktörer.

11.3.3 Uppföljning av lägesbild och åtgärdsplan

Arvika kommun anser det positivt att man i förslaget belyser vikten av uppföljning, både av lägesbilden samt åtgärdsplanen.

Utredningen konstaterar att lägesbilden är ständigt föränderlig och redogör ofta för en ögonblicksbild. Lägesbilden kan därför behöva uppdateras mer frekvent än vartannat år vilket inte lagförslaget hindrar. Även detta anser Arvika kommun positivt och vill åter igen konstatera att lägesbilder också kan se mycket olika ut beroende på i vilket syfte och kontext de tas fram.

Att upprätta föreslagen lägesbild och åtgärdsplan kommer troligen ta en del tid. Detta för att få dem så heltäckande som möjligt men också beslutade och förankrade, dels i kommunen, dels i samverkan med andra aktörer. Detta gör att det inte blir särskilt mycket tid till att faktiskt genomföra åtgärder. När lägesbilden uppdateras vartannat år kan dessutom flera åtgärder behöva ändras utifrån ett förändrat läge. Det finns därför en risk att åtgärder endast hinner påbörjas i den något snäva uppföljningstiden på två år. Vid uppföljningstillfället kanske problembilden har ändrats så pass att helt nya åtgärder behöver utföras gentemot de man redan har påbörjat. Detta gör att man får avsluta de påbörjade åtgärderna innan de har genomförts för att påbörja nya.

Arvika kommun anser att föreslagen uppföljningstid på två år är rimlig i förhållande till uppdatering av lägesbilden men inte i förhållande till planering och genomförande av åtgärder. Detta skulle behöva ses över.

11.3.4 Samordningsansvar

Arvika kommun har inget emot att kommunen ska ta ett ansvar för samverkan enligt lagförslaget, inte heller emot att strategiska brottsförebyggande frågor ska hanteras i ett särskilt forum. Kommunen anser dock att utredningen är något otydlig då det i lagförslaget anges både att kommunen ska ta ett ansvar samt ett visst ansvar.

Det går också att ifrågasätta om kommunen är den aktör som ska ta störst ansvar i denna fråga då exempelvis Polismyndigheten både har gedigen erfarenhet och arbetar med brottsförebyggande arbete dagligen i sitt grunduppdrag.

Även om kommunen samverkar brett i sin vardag och har ett till synes bredare uppdrag är de brottsförebyggande frågorna relativt nya i kommunal kontext. Arvika kommun anser därför att samordningsansvaret måste förtydligas.

11.3.5 Samordningsfunktion

Lagförslaget föreslår en hel del åtaganden och ansvar till kommunen, Arvika kommun håller därför med om att det är viktigt att det då även finns en samordningsfunktion. Denna funktion föreslås enligt författningens 12§ att samordna och stödja genomförandet av kommunens arbete enligt lagen, utgöra kommunens kontaktpunkt gentemot externa aktörer samt bidra till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids till bland annat kommunens invånare.

Arvika kommun anser att beskrivningen av samordningsfunktionens uppdrag är underdimensionerad i utredningen. En samordningsfunktion som beskrivs i förslaget kommer säkerligen även vara den som sammankallar till möten med det strategiska rådet, arbetar kontinuerligt med lägesbilder, upprätthåller kontakter internt inom kommunen och externt och deltar i regionala samverkansforum etcetera. Lagförslaget föreslår även upprättande och uppföljning av lägesbild och åtgärdsplan minst vartannat år vilket också tar en hel del tid och resurser i anspråk. Arvika kommun har även erfarenhet av att en sådan samordningsfunktion också behöver hantera specifika händelser som sker löpande. Detta kan exempelvis handla om otrygghet vid förskolor, järnvägsstationer, bibliotek eller högtspelande fordon vilket tar mycket av personens tid i anspråk.

Utredningen har valt att inte specificera hur denna funktion ska bemannas eller hur den i övrigt ska utformas vilket Arvika kommun anser vara en brist. I utredningen anges endast att Brå anser att det är viktigt att en sådan samordnare arbetar minst 50% av en heltidstjänst med frågorna men detta är gjort på en bedömning utifrån hur läget ser ut idag. Det har alltså inte gjorts någon uppskattning för framtida uppgifter som tillkommer kommunen i och med det nya lagförslaget.

Arvika kommun anser att 50% av en heltidstjänst för samordningsfunktionen upplevs underdimensionerat avseende de uppgifter som förslaget föreslår. En halvtid leder också till att personen inte kan ge det brottsförebyggande och trygghetskapande arbetet de bästa förutsättningarna särskilt inte om uppdraget dessutom skulle behöva delas med andra ansvarsområden.

12.3 Ekonomiskt stöd till brottsförebyggande åtgärder

Arvika kommun anser det positivt att det kommer finnas en möjlighet att ansöka om bidrag för genomförande av vissa brottsförebyggande åtgärder. Kommunen vill dock lyfta vikten av att dessa bidrag förmedlas rättvist över landet till både små och stora kommuner.

12.5 Frågor om informationsdelning

Utredningen gör bedömningen att den föreslagna lagen inte förutsätter att ett informationsutbyte avseende uppgifter om enskilda individer sker, varför regler om sekretess och dataskydd inte aktualiseras.

Arvika kommun gör en annan bedömning och anser att dessa frågor måste hanteras då de sannolikt kommer att aktualiseras i olika fall enligt de nya arbetsuppgifterna. Bland annat genom sammanställningen av lägesbild, utförande av åtgärder samt i samverkan med andra aktörer. Detta har delvis kommunen belyst under rubriken 11.3.1 i detta yttrande.

Arvika kommun håller med om att det går att sammanställa information genom att använda öppna data från olika håll och aktörer. Men kommunen vill understryka att själva sammanställningen av informationen (lägesbild med tillhörande analys) kan anses känslig utifrån olika anledningar beroende på vilken information man får fram.

Det kan exempelvis handla om systematisk brottslighet på strategiska platser/objekt eller frågor kopplade till större kriminella nätverk. Det är heller inte omöjligt eller särskilt ovanligt i en mindre kommun att man kan komma att behöva behandla enskilda individärenden i brottsförebyggande syfte. Det är oftast inte för än man gjort sammanställningen som eventuella känsliga aspekter tydligt kan utläsas och det är även då kommunen får göra en bedömning kring sekretessfrågan.

Lägesbilden med tillhörande analys ligger enligt lagförslaget även till grund för åtgärdsplanen. Om delar i lägesbilden behöver sekretessmarkeras kan det också innebära att vissa åtgärder behöver göra desamma.

Samverkan mellan aktörer i brottsförebyggande och trygghetsskapande syfte lyfter utredningen som betydelsefull, vilket Arvika kommun håller med om. Samverkan mellan olika samhällsaktörer kan dock försvåras väsentligt om delar av lägesbilden omfattas av sekretess. Samverkan och dialogen kan riskera att hållas på en mycket övergripande nivå i stället för konkret, handlingskraftig och proaktiv.

Arvika kommun anser alltså att utredningen brister i sin bedömning om frågor kring sekretess och informationsdelning aktörer emellan.

15.6 Konsekvenser för kommunerna

15.6.2 Uppskattade kostnader för kommunerna som följer av utredningens förslag

För att beräkna kostnaderna för kommunernas utökade uppdrag har utredningen tagit fram ett belopp baserat på den ersättning som gällde 2018 för kommunernas arbete med krisberedskap utifrån lagen om extraordinära händelse (LEH). Utredningen har inte beräknat vad den ekonomiska ersättningen blir för respektive kommun utan endast använt modellen för LEH till att beräkna de sammanlagda kostnaderna vilket Arvika kommun anser vara en brist.

Arvika anser det också vara en brist att utredningen inte gjort en oberoende beräkning på kostnaderna för att utföra uppgifterna enligt den nya lagen. Uppgifterna enligt LEH går inte att likställa med uppgifterna i det brottsförebyggande förslaget. Trots vissa likheter är det ändå två helt olika uppdrag, därför behöver även beräkningen av ekonomiska medel se olika ut.

Ersättningen för kommunernas krisberedskap täcker dessutom inte de behov som finns idag jämfört med när det infördes 2018 då uppdraget har utökats till att även innehålla ett större ansvar inom totalförsvaret. Utredningen har därför utgått från underdimensionerade kalkyler som inte tar hänsyn till de föreslagna uppgifterna.

När en ändamålsenlig kostnadsberäkning saknas, finns en risk att det inte är möjligt att tillsätta nya tjänster för det nya brottsförebyggande uppdraget vilket vore en nackdel, särskilt med tanke på den lagstadgade samordningsfunktionen som Arvika kommun anser behövas.

Det positiva med finansieringen kring LEH är det grundbidrag som kommunerna erhåller vilket faktiskt kan säkerställa att minst en halvtidstjänst kan tillsättas per kommun oberoende av invånarantal. Detta grundbidrag reduceras i utredningen vilket leder till konsekvenser för mindre kommuner med färre invånare.

Arvika kommun anser att brottsförebyggande och trygghetsskapande frågor är mycket viktiga och ser positivt på lagförslaget i stort men ser en stor risk med att uppdraget redan från början riskerar att underfinansieras.